

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і література, зарубіжна література)

Кременець, 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Література української еміграції» [для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література)]. Кременець, 2023. 14 с.

Розробник: д. філол. н., доцент Назарець В. М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури та методик їх навчання (протокол № 1 від „29” серпня 2023 року).

Завідувач кафедри Назарець В.М.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be the name 'V. M. Nazarets', written in a cursive style.

Анотація

Робоча навчальна програма вивчення дисципліни «Література української еміграції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка, за спеціальністю – 014 Середня освіта (Українська мова і література, історія), розробленою кафедрою української мови і літератури та методик їх навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Література української еміграції», необхідне методичне забезпечення.

Програма «Література української еміграції» – органічна складова частина дисциплін, які є обов'язковими для вивчення магістрами спеціальності: 014 Середня освіта (Українська мова і література). Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань спеціальної підготовки фахівців, зокрема: теоретичне та практичне оволодіння здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти основами сприймання літературного твору як цілісного художнього феномену, різноаспектними моделями аналізу та інтерпретації художніх текстів, розвиток аналітичних якостей у здобувачів, розуміння основних тенденцій розвитку світового літературного процесу.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на засвоєнні знань із таких питань: основні віхи історії української еміграції, громадські та літературні організації зарубіжних українців, поезія української діаспори, пражська поетична школа, поезія української діаспори третьої хвилі еміграції, українська поезія в Європі та Канаді, Нью-Йоркська поетична група, проза українського зарубіжжя, драматургія українського зарубіжжя другої еміграційної хвилі, літературознавство української еміграції.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання магістрами практичних робіт, творчих проєктів, творів, есе, реферативних повідомлень, доповідей тощо.

Міжпредметні зв'язки: під час засвоєння дисципліни «Література української еміграції» актуалізуються зв'язки з курсами історії української та зарубіжної літератури, лінгвістичними дисциплінами, з курсами історії, філософії, культурології та естетики. Міждисциплінарні зв'язки реалізуються шляхом зіставлення і порівняння літературних та культурних явищ, використання певних історичних, культурологічних та лінгвістичних співставлень та аналогій.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Змістових модулів – 3	Галузь 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література, історія)	Вибіркова Рік підготовки: 2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (розділ 9) Загальна кількість годин – 90 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 5,3	Освітньо-професійна програма: магістр	Семестр	
		2-й 25 год.	2-й 2 год. Лекції
		26 год.	Практичні 2 год.
		Самостійна та індивідуальна робота	
		39 год.	86 год.
		Вид контролю: 3 /3	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 46:54 %;
для заочної форми – 11: 89 %.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Література української еміграції» є поглиблення та узагальнення теоретичних літературознавчих знань, отриманих здобувачами під час вивчення історико-літературних дисциплін, підготовка їх до самостійної викладацької й дослідницької літературознавчої роботи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Література української еміграції» є:

- ознайомлення з історією українського літературного процесу в діаспорі, об'єднаного діяльністю письменницьких організацій «МУР» та «Слово»;
- особливостями розвитку літературних жанрів та стилів поза межами української материкової літератури;
- творчістю знакових постатей української літературної еміграції, що довгий час перебувала поза межами української художньої словесності.
- поглиблення навичок аналізу художнього доробку окремих представників літературного процесу в українській еміграції;
- визначення основних особливостей творчої манери письменників та новаторських елементів поезики їх творів;
- характеристика ролі та значення творчості митців у творенні українського культурного простору в еміграції.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

Викладання навчальної дисципліни «Література української еміграції» спрямоване на формування у магістрантів відповідних професійних **компетентностей**:

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ІК	Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.
ЗК 3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 4	Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.
ФК 2	Здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички застосування комунікативних технологій, ораторського мистецтва та риторичної комунікації для здійснення спілкування у професійній сфері.
ФК 4	Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.
ФК 9	Володіння навичками публічного мовлення, аргументації, ведення дискусії та наукової полеміки; здатність творчо та критично осмислювати інформацію для вирішення теоретичних і практичних завдань у сфері професійної

ФК 10	діяльності. Здатність транслювати сучасні методи й технології навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури у площину навчальних предметів української мови, української літератури та зарубіжної літератури з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.
ФК 11	Здатність використовувати в професійній діяльності для організації успішної комунікації системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.
ФК 12	Здатність практичного застосування знань з теорії літератури, орієнтування в літературному процесі від давнини до сучасності, здатність аналізувати й інтерпретувати літературні процеси, використовувати фахові знання, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу.

Формування програмних результатів

Індекс в матриці ОП	Програмні результати навчання
ПРН 1	Поширювати знання через призму національних та загальнолюдських цінностей, толерантності, адаптивності до культурного середовища.
ПРН 3	Здатність здійснювати навчання та викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури в ЗЗСО, ЗФПО, ЗВО на основі сучасних освітніх методик і технологій, а також принципів та практик європейських країн.
ПРН 4	Демонструвати уміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері суспільних і професійно орієнтованих дисциплін, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.
ПРН 5	Демонструвати знання категоріального апарату лінгвістики та літературознавства.
ПРН 12	Уміння пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, історичного розвитку України, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, визначати їхні подібності й відмінності.
ПРН 13	Демонструвати уміння вибирати та класифікувати історичну та джерельну базу з метою розкриття її інформаційного потенціалу.
ПРН 15	Уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія української еміграції

Тема 1. Віхи історії української еміграції.

Тема 2. Громадські організації зарубіжних українців.

Тема 3. Літературні організації зарубіжних українців.

Змістовий модуль 2. Поезія української еміграції

Тема 4. Празька поетична школа.

Тема 5. Поезія української діаспори третьої хвилі еміграції.

Тема 6. Українська поезія в Європі та Канаді.

Тема 7. Нью-Йоркська поетична група.

Змістовий модуль 3. Проза, драматургія, літературознавство української еміграції

Тема 8. Проза та драматургія українського зарубіжжя.

Тема 9. Літературознавство української еміграції.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с. р.	л		п	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
II семестр								
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Історія української еміграції								
Тема 1. Віхи історії української еміграції.	14	4	4	6	10	1		9
Тема 2. Громадські організації зарубіжних українців.	14	4	4	6	10			9
Тема 3. Літературні організації зарубіжних українців.	11	3	4	4	10			10
Разом за змістовим модулем 1	39	11	12	16	30	1		28
Змістовий модуль 2. Поезія української еміграції								
Тема 4. Празька поетична школа.	10	2	4	4	10	1		10
Тема 5. Поезія української діаспори третьої хвилі еміграції.	9	3	2	4	10			9
Тема 6. Українська поезія в Європі та Канаді.	7	2	2	3	9			9
Тема 7. Нью-Йоркська поетична група.	7	2	2	3	10		1	10

Разом за змістовим модулем 2	33	9	10	14	39	1	1	38
Змістовий модуль 3. Проза, драматургія, літературознавство української еміграції								
Тема 8. Проза та драматургія українського зарубіжжя.	7	2	2	3	10		1	10
Тема 9. Літературознавство української еміграції.	11	3	2	6	11			10
Разом за змістовим модулем 3	18	5	4	9	21		1	20
Всього годин	90	25	26	39	90	2	2	86

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поезія Олександра Олеся.	4
2.	Художня проза Володимира Винниченка	4
3.	«Празька школа» української поезії	4
4.	Творчість Євгена Маланюка.	4
5.	Ліричні пошуки Богдана-Ігоря Антонича.	2
6.	Творчість Василя Барки.	2
7.	Осудження тоталітарного режиму в романі І.Багряного «Тигролови».	2
8.	Роман У.Самчука «Марія» - перший твір в українській літературі про голодомор.	2
9.	Творчість поетів Нью-Йоркської групи.	2
	Всього	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Опрацювання матеріалу до лекції 1. Віхи історії української еміграції. Причини та наслідки основних етапів української еміграції.	6
2.	Опрацювання матеріалу до лекції 2. Громадські організації зарубіжних українців. Роль громадських організацій у становленні та розвитку світового українознавства.	6
3.	Опрацювання матеріалу до лекції 3. Літературні організації	4

	зарубіжних українців. Полемика літературних організацій зарубіжних та материкових українців.	
4.	Опрацювання матеріалу до лекції 4. Празька поетична школа. Тема України у творчості представників празької поетичної школи.	2
5.	Опрацювання матеріалу до лекції 5. Поезія української діаспори третьої хвилі еміграції. Стильова динаміка поезії української діаспори.	4
6.	Опрацювання матеріалу до лекції 6. Українська поезія в Європі та Канаді. Тематичний діапазон української поезії в Європі та Канаді.	2
7.	Опрацювання матеріалу до лекції 7. Нью-Йоркська поетична група. Поетичне новаторство Нью-Йоркської групи.	2
8.	Опрацювання матеріалу до лекції 8. Проза та драматургія українського зарубіжжя. Жанрові пріоритети прозаїків та драматургів українського зарубіжжя.	2
9.	Опрацювання матеріалу до лекції 9. Літературознавство української еміграції. Літературознавчі концепції української еміграції.	6
	Всього	34

Рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.

Здобувачі вищої освіти заочної форми навчання мають вільний доступ до навчального контенту курсу на платформі «Moodle». З матеріалами навчальної дисципліни можна ознайомитися на кафедрі та під час консультацій із викладачем.

9. Індивідуальні науково-дослідні завдання

- Наукова робота на тему: Основні віхи та досягнення української літературної еміграції.
- Наукова робота-презентація творчості 1-2 визначних представників Празької та Нью-Йоркської поетичних шкіл.

10. Методи навчання

Лекція, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, евристичний, аналіз самостійної роботи, аналіз індивідуальних навчально-дослідних завдань.

11. Методи контролю

Написання відкритих і закритих тестів; усне опитування, перевірка завдань, що виносяться на самостійне опрацювання; перевірка ІНДЗ.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					Змістовий модуль № 3			ІНДЗ	
Т 1	Т 2	Т 3	М.К	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	М.К	Т 8	Т 9	М.К.		
5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	10	100

T1, T2 ... T7 – теми практичних занять; 5 – найвищий середній бал, який отримує студент на семінарсько-практичному занятті; М.К. – модульний контроль.

Навчальним планом передбачено підсумкову форму контролю залік. Відповідно до Положення про організацію навчального процесу в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка семестровий залік виставляється за результатами поточного контролю і не передбачає обов'язкової присутності студента. Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання:

90–100 балів – високий рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, досконале оволодіння лінгвістичною термінологією, творчий виклад концепції, сформовані практичні уміння та навички здійснювати комунікацію у групі та в колективі);

82–89 балів – середній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, повне оволодіння термінологією, аргументований виклад концепції, припускається незначних помилок в усній чи писемній формах комунікації);

75–81 бал – середній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, середнє оволодіння термінологією курсу, аргументований виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички комунікації);

67–74 бали – достатній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією, репродуктивний виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички);

60–66 балів – достатній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією, репродуктивний виклад концепції, відсутність конкретних прикладів, які б підтверджували теоретичні положення, недостатньо сформовані практичні навички);

0–59 балів – низький рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, низький рівень оволодіння термінологією, фрагментарний виклад концепції, несформовані практичні навички комунікації).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій.
2. Плани практичних занять.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Завдання для ІНДЗ.
5. Завдання для проведення модульного контролю.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

Астаф'єв О. «Нью-Йоркська група»: до генези назви. *Слово і час*. 1998. № 2. С. 14 – 18.

Астаф'єв О. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем. Київ: Смолоскип, 1998. 313 с

Астаф'єв О. Українське шевченкознавство в оцінці Петра Одарченка. *Слово і час*. 2003. № 8. С. 3 – 13.

- Барабан Л. Іларіон Чолган – відомий і невідомий. *Слово і час*. 2000. № 10. С. 48 – 51.
- Бернадська Н. Іван Багряний. *Українська мова та література*. 1999. №38.
- Бублик В. Українська еміграція в Німеччині. *Слово і час*. 1992. №5. С. 51 - 54.
- Волосова О.І. Художній твір і критика в дискурсі Ю. Шереха. *Вісник Харківського університету*. 2001. № 520. С. 395 – 399.
- Грабович Г. У пошуках великої літератури. Київ, 1993.
- Гранюк С. Українська еміграція в Канаді. *Дзвін*. 1993. №7-9. С.103 – 107.
- Гуменюк Віктор. Сила краси: Проблеми поетики драматургії Володимира Винниченка. Сімферополь, 2001. 340 с.
- Гундорова Т. Історіографічна формула Григорія Грабовича. *Сучасність*. 2001. № 6. С. 116 – 129.
- Державин В. Три роки літературного життя на еміграції (1945 – 1947). *Українське слово*. Т. 3. Київ, 1995.
- Заставний В. Українська зарубіжна діаспора. *Дзвін*. 1991. №8. С.83-88.
- Карабович Т. Міфопоетика нью-йоркської групи. Київ. 2017. 464 с.
- Крижанівський С. Майже на ціле століття (Д. Нитченко). *Слово і час*. 2000. № 1. С. 117 – 118.
- Макух А. Про найновішу хвилю іміграції (1991 – 2001). *Українська культура*. 2002. № 6. С. 14.
- Мариненко Ю. Докія Гуменна та її роман «Діти Чумацького шляху». *Дивослово*. 2000. № 8. С. 9 – 13.
- Мариненко Ю. Про автора романів «Марія», «Волинь» (У. Самчук). *Українська мова та література*. 2000. № 4. С. 1 – 10.
- Матвієнко С. Експеримент з мовою. Інтерпретація творів І. Костецького. *Кур'єр Кривбасу*. 2001. № 145. С. 167 – 183.
- Мацько В. Українська еміграційна проза ХХ століття. Хмельницький: ПП Дерепа І. Ж., 2009. 388 с.
- Мишанич О. Повернення. Київ: АТ «Обереги», 1993. 120 с.
- Мовчан Р. «Жовтий князь» Василя Барки. *Слово і час*. 1998. № 12. С. 14 – 18.
- Набитович І. Леонід Мосендз – лицар святого Грааля. Дрогобич: Відродження, 2001. 222 с.
- Назарець В. М. Жанрові модифікації української адресованої лірики: монографія. ПВНЗ “Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем’янчука”. Рівне : О. Зень, 2014. 384 с.

Наєнко М.К. Дмитро Чижевський і його історія української літератури. *Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму)*. Тернопіль: МПП «Презент», 1994. С. 3 – 15.

Овсій І. Українська діаспора: спроби наукового розрізу. *Всесвіт*. 1996. № 1. С. 168 – 172.

Погребенник Ф. Еміграція і література. *Слово і час*. 1991. № 10. С. 22– 28.

Поліщук Я. Від романтики Волині до образу духовної України (У.Самчук). *Українська мова та література*. 2000. № 5. С. 1 – 5.

Просалова В. Поезія “Празької школи”. Донецьк, 2000.

Просалова В. Текст у світі текстів Празької літературної школи. Донецьк, 2005.

Пушко В.Ф. Страдницька доля Василя Барки. *Слово і час*. 2000. № 9. С. 65 – 71.

Рудницький Л. Література з місією. Спроба огляду української еміграційної прози. *Слово і час*. 1992. № 2. С. 41 – 45.

Скорина Л. В. Література та літературознавство української діаспори: курс лекцій. Черкаси: Брама-Україна, 2005. 384 с.

Слабошпицький М. 25 поетів української діаспори. Київ: Видавництво "Ярославів Вал", 2006. 728 с.

Слабошпицький М. Дмитро Нитченко -людина ідеї. *Київ*. 2003. № 1. С. 133 – 136.

Славутич Яр. Українська література в Канаді. Едмонтон, 1992.

Супрун В. Микола Понеділок: особа і творчість невідомого майстра. *Українська мова і література*. 2004. № 1. С. 8 – 10.

Тарнашинська Л. Іван Кошелівець, відомий і невідомий. *Слово і час*. 1999. № 4 – 5. С. 19 – 21.

Українська діаспора у світі. Довідник. Київ, 1993.

Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. 516 с.

Українська еміграція: Від минувшини до сьогодення / За ред. Б. Лановика. Тернопіль: «Чарівниця», 1999. 512 с.

Українська планета Ді-Пі. Київ, 2013.

Українські письменники діаспори: Матеріали до біобібліограф. словника / Національна парламентська бібліотека України Київ: НПБ України, 2006, 2007.

Янчук О. Пороги вічності Ю. Липи. *Визвольний шлях*. 2000. № 9. С. 50 – 69.

Допоміжна:

Галич О.А., Назарець В.М., Васильєв Є.М. Теорія літератури: підручник. Київ: Либідь. 2008. 488 с.

Гетьманець М. Ф. Сучасний словник літературознавчих термінів. Харків: Ранок, 2003. 160 с.

Гром'як Р.Т. та ін. Літературознавчий словник-довідник. Київ: Академія, 2006. 751с.

Енциклопедія постмодернізму ; [за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора ; пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. пер. О. Шевченко]. Київ : Вид-во С. Павличко „Основи”, 2003. 503 с.

Кузьменко В. І. Словник літературознавчих термінів. Київ: Український письменник, 2003. 230 с.

Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.

Літературознавство. Словник основних понять. / Пер. з нім. А.Цяпи. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 280 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. Т. 1. Київ : ВЦ „Академія”, 2007. 608 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. Т. 2. Київ : ВЦ „Академія”, 2007. 624 с.